

Asia: VN/22309/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan yleiset huomiot koko esityksestä

Käytettävissä ovat olleet 20.11.2025 mennessä annetut lausunnot, ja niissä on muutoksenhakusääntelyä lukuun ottamatta tuotu esiin kaikki sellaiset seikat, joilla on merkitystä esitystä arvioitaessa. Keski-Suomen käräjäoikeus lausuu tämän vuoksi lähemmin ainoastaan muutoksenhakusääntelyä koskevasta osuudesta.

Lain soveltamisalan laajentaminen: rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on kaksi vuotta vankeutta

Kuten edellä

Lain soveltamisalan laajentaminen: menettämisseuraamukset

Kuten edellä

Esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän ratkaisulta

Kuten edellä

Alaikäinen epäilty sakkomenettelyssä

Kuten edellä

Asianosaisten suostumukset ja suostumuksen peruuttaminen

Kuten edellä

Lain soveltamisalan laajentaminen: yksityisoikeudellisen vaatimuksen käsittely

Kuten edellä

Lain soveltamisalan laajentaminen: päihdetutkimuskustannukset

Kuten edellä

Esitutkintaan ehdotetut muutokset

Kuten edellä

Muutoksenhakusääntelyyn ehdotetut muutokset

Esityksen perustelujen mukaan syyttäjältä pyydetäisiin vastaus asianomistajan valituksen johdosta, mikäli kyse olisi sakkomenettelyssä ratkaistun rikoksen arvioinnista. Viittauksen johdosta sovellettavaksi tulevan oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 3 § 1momentin mukaan vastaus pyydetään valittajan vastapuolelta. Esityksessä ei esitetä muutettavaksi voimassa olevan lain 35 c § 4 momenttia, jonka mukaan määräyksen saajan valituksen vastapuolena pidetään syyttäjää ja mahdollista asianomistajaa. Säännöstä siitä, että syyttäjä olisi asianomistajan vastapuoli, tai erityistä säännöstä siitä, miltä tahoilta vastausta olisi missäkin tilanteessa pyydetävä, ei lakiesitykseen sisälly. Syyttäjää ei voitane pitää asianomistajan vastapuolena siinäkään tapauksessa, että asianomistajan valitus koskisi sakkomenettelyssä ratkaistun rikoksen arvioimista. Kyse on pikemminkin siitä, että asianomistaja syyttäjän myötäpuolena käyttää itsenäistä syyteoikeuttaan. Lakiesitystä olisi tältä osin aiheellista selkiyttää tarkentavin säännöksiin, koska kyse saattaa olla tilanteesta, jossa pelkillä lakiehdotuksen mahdollisesti täydennetyillä perusteluilla ei saavuteta lain tulkitsijan kannalta tyydyttävää lopputulosta.

Lain 35 c § 2 momenttiin ehdotetaan viittausta riita-asian käsittelyjärjestykseen. Tätä perustellaan sillä, että asianomistajan valittaessa vain yksityisoikeudellisesta vaatimuksesta olisi hovioikeudessa kysymys ennemminkin riita-asian käsittelyjärjestyksestä. Käräjäoikeuden käsityksen mukaan tämä näkemys ei perustu lakiin, vaan vakiintuneeseen käytäntöön tai käsitykseen. Niin kauan, kuin kertaalleen rikosasian yhteydessä käsiteltäväksi päätettyä riita-asiaa ei ole erotettu riita-asian käsittelyjärjestyksessä käsiteltäväksi, sovellettaisiin pikemminkin rikosasian käsittelyjärjестystä. Todennäköisesti suurin vaikutus tällä olisi se, ettei oikeudenkäymiskaaren 6 luvun 9 § ja 25 luvun 17 § preklusiosäännöksiä sovellettaisi (esim. Itä-Suomen HO:n 2.12.2014 14/152131). Uudistuksen tarkoituksena on saattaa summaarisessa menettelyssä ratkaistavaksi myös suuri määrä asianomistajien vahingonkorvausvaatimuksia. Asianomistajan ei pitäisi sakkomenettelyä koskevassa valitusasiassa joutua huonompaan asemaan kuin oikeudenkäynnissä käsiteltävissä asioissa. Käräjäoikeudet eivät tähän mennessä ole joutuneet pohtimaan edellä mainittua kysymystä prosessilajin valinnasta sakkovalitusasioissa asianomistajan yksityisoikeudellisen vaatimuksen käsittelyn kannalta. Vaarana saattaa olla, että viittauksella riita-asian käsittelyjärjestykseen saatetaan päätyä esimerkiksi tulkintaan, jonka mukaan edellä mainittuja preklusiosäännöksiä sovelletaan. Asianomistajalle saatetaan päätyä asettamaan muitakin sellaisia menettelytapaa koskevia vaatimuksia, joita ei ole välttämättä tarkoitettu. Tämän vuoksi kyseisen riita-asioiden käsittelyjärjestykseen tehtävän viittauksen ulottuvuuksia olisi aiheellista vielä tarkastella. Ellei säännöksiä tarkenneta, olisi ainakin esityksen perusteluissa syytä käsitellä aihetta nykyistä tarkemmin.

Vistilä Tomi
Keski-Suomen käräjäoikeus

Jaatinen Mikko

Keski-Suomen käräjäoikeus - Yhdistelmäosaston johtaja ja laamanni